

Internetissä tapahtuva grooming

Animaatio nuorille

Jani-Petteri Joro

OPINNÄYTETYÖ
Lokakuu 2021

Sairaanhoitajakoulutus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sairaanhoitajakoulutus

JORO, JANI-PETTERI:
Internetissä tapahtuva grooming
Animaatio nuorille

Opinnäytetyö 31 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Lokakuu 2021

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä animaatiovideo groomingista ja sen tunnistamisesta. Tavoitteena oli luoda nuorille helposti lähestyttävä, sekä informatiivinen video ja lisätä nuorten tietoisuutta aiheesta. Animaatio julkaistaan Viva-hankkeen Nuts'n eggs -tietopankkiin, jossa se on vapaasti katsottavissa. Opinnäytetyössä otettiin selvää siitä, mitä on grooming, mitä groomingissa tapahtuu, missä groomingia voidaan havaita, miten se voitaisiin tunnistaa ja kuinka siihen tulisi reagoida.

Groomingissa tekijä manipuloi nuorta seksuaalisiin tekoihin uhriin luomansa luottamussuhteen kautta. Valtaosa groomingista tapahtuu verkossa, jossa tekijä voi esittäytyä täysin toisena henkilönä kuin oikeasti on. Uhri saattaa luulla juttelevansa ikätoverille ja heidän välilleen rakentuu luottamussuhde. Luottamussuhteen vahvistuessa tekijä voi alkaa udella uhrin henkilökohtaisia tietoja ja keskustelut voivat edetä seksuaalisempaan suuntaan. Groomingin estämiseksi on nuorien hyvä tietää verkon vaaroista ja opetella turvataitoja. Vanhemmat ovat nuorille tärkeässä osassa turvataitokasvatuksessa.

Opinnäytetyön tuotoksena on animaatio, jossa käydään läpi mahdollista grooming-tilannetta sen tunnusmerkkejä ja sitä, kuinka tilanteessa tulisi toimia. Animaatio tehtiin Vyond-ohjelmalla, johon Tampereen ammattikorkeakoululla on lisenssi. Animaation tarkoituksena oli lisätä nuorten tietoa groomingista ja lisätä valmiuksia tunnistamaan grooming.

Tuotosta voidaan hyödyntää terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksissa, nuorille opetusmateriaalina sekä terveystieteen opiskelijoiden opetuksessa. Jatkotutkimusaiheeksi ehdotetaan työtä, joka tutkisi nuorten käyttäytymistä internetissä, sekä internetin kehittämistä entistä turvallisempaan suuntaan. Tällä hetkellä kuka vain voi esittää verkossa olevansa kuka tahansa muu, mutta saadaanko tähän tulevaisuudessa muutosta parempaan ja turvallisempaan verkkoympäristöön? tutkisi nuorten käyttäytymistä internetissä, sekä internetin kehittämistä entistä turvallisempaan suuntaan.

Asiasanat: grooming, lapsen kehitys, turvataidot

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing and Health Care

JORO, JANI-PETTERI:
Online Grooming
Animation for Youth

Bachelor's thesis 31 pages, appendices 3 pages
October 2021

The purpose of the thesis was to make an animation video about grooming and its identification. The aim was to create an easily accessible, informative video for youth and to increase their awareness of the topic. The animation was published in the Nuts'n eggs database of the Viva project, where it is free to view. In the thesis, it was studied what grooming is, what happens in grooming, how it could be identified and how to react.

The thesis was carried out as a practice-based thesis. Research data have been gathered from various reliable sources as materials put together to be used by professionals of health care.

In grooming, the perpetrator manipulates the child into sexual acts through the relationship of trust he or she has created with the victim. Most of the grooming takes place online, where the perpetrator can present themselves as a completely different person than they really are. The victim may think they are talking to a peer and a relationship of trust is built between them. As the relationship of trust strengthens, the conversations may progress in a more sexual direction. To prevent grooming, it is good for youth to know about the dangers of networking and to learn safety skills.

The output of the thesis is an animation that goes through a possible grooming situation with its features and how one should act. A further study subject could be about how to make internet safer for children or about online behaviors of youth.

Key words: grooming, child development, safety skills

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TARKOITUS, TEHTÄVÄT JA TAVOITE	7
3	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	8
3.1	Internetissä tapahtuva grooming	8
3.1.1	Groomingin vaiheet	10
3.1.2	Groomingin tunnistaminen ja pääpiirteet	11
3.1.3	Kuinka nuoren tulisi toimia grooming tilanteessa	12
3.2	Nuori groomingin kohteena	13
3.2.1	Groomingin vaikutus nuoreen	14
3.2.2	Turvataidot	15
3.2.3	Groomingin puheeksi ottaminen	16
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	19
4.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	19
4.2	Kirjallisen raportin prosessin kuvaus	20
4.3	Tuotoksen sisältö ja ulkoasu	21
5	POHDINTA	22
5.1	Opinnäytetyön johtopäätökset	22
5.2	Tuotoksen arviointi	22
5.3	Eettisyys ja luotettavuus	23
5.4	Jatkotutkimukset ja kehittämissuhteet	24
	LÄHTEET	26
	LIITTEET	29
	Liite 1. Animaation käsikirjoitus	29

1 JOHDANTO

Grooming -termiä on käytetty kuvaamaan kaikkia hyväksikäyttäjän tekoja, jotka luovat optimaaliset olosuhteet lapsen myöhemmälle seksuaaliselle hyväksikäytölle (Lampainen 2011, 10). Groomingissa tekijä luo lapsen tai nuoreen vahvan luottamussuhteen, jonka avulla tekijä manipuloi lapsen tai nuoren seksuaaliin tekoihin (Apter ym. 2014, 2). Tämä prosessi sisältää kaikki ne teot, sanat ja eleet, jotka hyväksikäyttöön pyrkivä kohdistaa nuoreen, saadakseen taivuteltua tämän hyväksikäyttösuhteeseen (Lampainen 2011, 10).

Hyväksikäyttäjät hyödyntävät sosiaalista mediaa groomingin alustana, mikä lisää nuorten riskiä joutua sen kohteeksi (NNECA 2019). Lampaisen (2011, 43-44) mukaan internet on noussut nuorten tärkeimmäksi ja mieluisimmaksi mediaksi, sekä nuoret ovat kaikista ikäryhmistä aktiivisempia luomaan uusia ihmissuhteita internetin välityksellä, mikä tekee aiheesta hyvin ajankohtaisen.

Opinnäytetyö käsittelee miten ja missä nuoriin kohdistuvaa groomingia tapahtuu, sekä kuinka siihen tulisi reagoida. Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä nuorten tietoisuutta groomingista sekä lisätä valmiuksia tunnistaa grooming tämän animaatio tuotoksen avulla. Nuorille verkon vaarat eivät aina ole täysin selvät, jolloin turvataidot ovat hyvä työkalu turvalliseen toimintaan. Tarkoituksena luoda animaatio nuorille suunnatulle seksuaali- ja lisääntymisterveyden Nuts'n eggs nettisivulle, jonka tarkoituksena on kehittää nuorten kykyä arvioida, vahvistaa ja suojella omaa seksuaali- ja lisääntymisterveyttään (Nuts'n Eggs). Animaatio kuvaa groomingin tilannetta uhrin näkökulmasta ja sen etenemistä, sekä kuinka tilanteessa tulisi toimia.

Lampaisen (2011, 107) mukaan valtaosa groomingin uhreista eivät kykene ymmärtämään vuorovaikutussuhteen seksuaalisia päämääriä, eikä vuorovaikutussuhteen rikksellisestä, hyväksikäyttävää ja vahingollista luonnetta. Tästä syystä on tärkeää tuoda julki tietoa groomingista ja helpottaa sen tunnistettavuutta.

Animaatio toimii oppaana lapsille ja nuorille grooming tilanteiden varalta ja tukee kasvavan nuoren seksuaalihyvinvointia. Nuorten valmiuksien lisääminen ennaltaehkäisee groomingia, joka vähentää seksuaalisen hyväksikäytön riskiä. Seksuaalinen hyväksikäyttö jättää nuoreen syvät arvet, jonka vaikutukset voivat näkyä vielä pitkään aikuisiällä.

2 TARKOITUS, TEHTÄVÄT JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena on luoda 13-18 vuotiaille nuorille helposti lähestyttävä, sekä informatiivinen animaatiovideo siitä mitä grooming on, mitä eri vaiheita siihen kuuluu ja kuinka siinä tilanteessa tulisi toimia. Toimeksiantajana on Tampereen ammattikorkeakoulun koordinoima ViVa-hanke (Viisaat Valinnat). Animaatiovideo julkaistaan nuorten katsottavaksi Nuts'N Eggs -tietopankkiin (www.nuttsneggs.fi), joka käsittelee seksuaali- ja lisääntymisterveyttä.

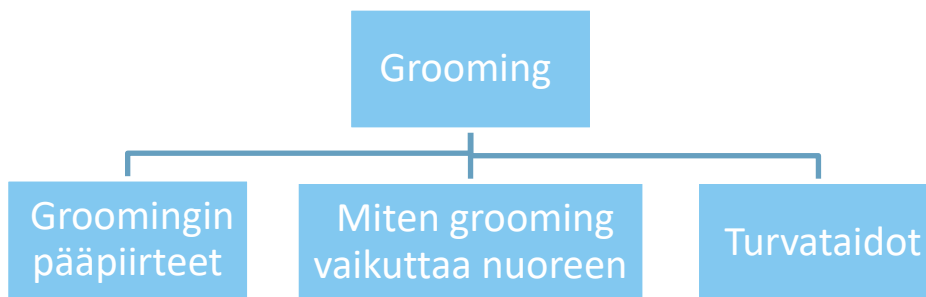
Opinnäytetyön tehtävät:

1. Mitä grooming on?
2. Mitkä ovat groomingin pääpiirteitä?
3. Miten grooming vaikuttaa nuoreen?
4. Mitä tarkoittaa turvataidot?

Lisäämällä nuorten tietoisuutta groomingista, sen pääpiirteistä, sekä turvataidoista on tämän työn tavoitteena lisätä nuorten turvallisuutta ja valmiuksia toimia verkossa. Animaatiotuotos luo nuorille hyvän havainnollistavan kuvan verkon vaaroista ja niiden ehkäisystä.

3 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyö käsittelee groomingia käsitteenä, sen etenemistä vaiheittain ja lasten sekä nuorten mahdollisuuksia tunnistaa ja ehkäistä groomingia. Nuorten sosiaalisen median käyttö ja verkossa oleminen on groomingille hyvin yleinen alusta (NNECA 2019). Opinnäytetyön keskeiset käsitteet kuvattu kuviossa (kuvio 1).

KUVIO 1. Opinnäytetyön keskeiset käsitteet

3.1 Internetissä tapahtuva grooming

Grooming on tilanne, jossa hyväksikäyttäjä manipuloi lapsen tai nuoren seksuaalisiin tekoihin. Hyväksikäyttäjän tarkoituksena on antaa itsestään positiivinen ja luotettava harhakuva kehumalla ja antamalla positiivisia kommentteja uhrilleen, tarkoituksenaan saada uhrin luottamus ja lopulta houkutella lapsi tai nuori seksuaalisiin tekoihin, joka on rikos. (Väestöliitto 2018; Pelastakaa lapset ry a.)

Lapseen ja nuoreen kohdistuvassa seksuaalisessa häirinnässä on kyse lasten ja nuorten altistamisesta heille ikään kuulumattomalle seksuaalisuudelle. Granskogin ym. (2018) mukaan seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä seksuaalista ei-haluttua käytöstä. Seksuaalinen häirintä loukkaa lapsen ja nuoren psyykkistä tai fyysistä koskemattomuutta (Granskog ym. 2018, 6). Rikoslain 20 luvun pykälän 6 mukaan lapsen seksuaaliseksi hyväksikäytöksi

lasketaan sukupuoliyhteys, asiaton koskettelu tai muu seksuaalinen teko, joka vahingoittaa nuoren kehitystä. Myös yritys edeltäviin tekoihin on rangaistava. (Rikoslaki 20. luku 6. §. 24.7.1998/563.)

Luottamussuhteen rakentaminen uhriin on groomingissa keskeisessä osassa ja hyväksikäyttäjälle on tärkeää saada uhri pitämään keskustelut heidän salaisuutenaan yhteisen sopimuksen myötä. Kun hyväksikäyttäjä on saanut rakennettua vahvan luottamussuhteen uhriinsa, alkaa hän lähetellä enemmän intiimejä viestejä kuten murrosiässä uhrin fyysiseen kehitykseen tai seksuaalisuuteen. (Väestöliitto 2018.) Hyväksikäyttäjä voi olla kuka tahansa ikään ja sukupuoleen katsomatta, joka luottamussuhdetta hyödyntäen pyrkii manipuloimaan lapsen tai nuoren seksuaalisiin tekoihin (Childline).

Suuri osa groomingista tapahtuu verkossa, kuten internetin keskustelupalstoilla tai sosiaalisessa mediassa. Jopa joka kolmas osa lapsista ja nuorista, jotka käyttävät sosiaalista mediaa vähintään kerran viikossa, kohtaavat ei toivottuja yhteydenottoja. Sosiaalinen media kuten Instagram, Facebook ja Snapchat ovat alustoja, jossa nuori voi altistua groomingille. (NNECA 2019.) Verkossa tapahtuva lasten seksuaalinen hyväksikäyttö on yleistynyt viime vuosina (Duodecim koulun terveyskirjasto 2018).

Verkossa hyväksikäyttäjä voi esittäytyä nuorempana kuin on ja antaa itsestään valheellista tietoa, joka saattaa lisätä uhrin luottamusta ja näin edesauttaa hyväksikäyttäjää. Verkossa tapahtuva grooming voi myös hämärtää lapsen tai nuoren turvataitoja, koska hän voi olla tutussa ja turvallisessa ympäristössä kotonaan, eikä fyysistä kontaktia toiseen ole. (Apter ym. 2014, 4; Pelastakaa lapset ry a.) Vaikka lapsi itse lähettäisikin seksuaalissävytteistä sisältöä tekijälle on vastuu lapsen hyväksikäytöstä aina siihen osallistuneella aikuisella (Pelastakaa lapset ry 2011a, 23).

3.1.1 Groomingin vaiheet

Hyväksikäyttäjät etsivät lapsia ja nuoria, jotka osoittavat alentunutta itseluottamusta, eristäytymistä ja emotionaalisen tuen tarvetta. Nuoret, joilla on vähemmän vanhempien valvontaa tai perheristiriitoja ovat todennäköisemmin kohteena. Tekijä kerää tietoa nuoresta, josta on kiinnostunut, tutustumalla häneen ja hänen tarpeisiinsa. Sitten hän siirtyy ottamaan yhteyttä uhriinsa. (MY child safety institute.) Keskustelu voi olla aluksi hyvin arkista ja saattaa liittyä koulunkäyntiin tai harrastuksiin (Väestöliitto 2018, 4).

Runsas kehuminen ja kiinnostuksen osoittaminen on hyväksikäyttäjän tapa luoda itsestään helposti lähestyttävä henkilö, joka ymmärtää nuoren tarpeita (Apter ym. 2014, 4). Täyttämällä nuoren tarpeet lahjoilla tai ylimääräisellä huomiolla tekijä saa rakennettua itselleen tärkeän roolin nuoren elämässä. He alkavat viettää ennistä enemmän aikaa keskenään verkossa. Tämä suhde saattaa saada nuoren kokemaan, että hyväksikäyttäjä arvostaisi häntä jopa enemmän kuin hänen omat vanhempansa. (MY child safety institute.) Nuori saattaa kokea saavansa sellaista huomiota mitä ei muualta saa (Pelastakaa lapset ry. 2011a, 7).

Riittävän emotionaalisen riippuvuuden ja luottamuksen vaiheessa tekijä seksualisoi suhdetta asteittain. Tämä voi tapahtua puhumalla, kuvaamalla, tai jopa fyysisesti tapaamalla. (MY child safety institute.) Koska nuori on saanut tekijältä paljon tukea ja ymmärrystä omaan elämäänsä, voi hän kokea olevansa hänelle jotain velkaa. Jos tekijä lähettää itsestään paljastavan kuvan voi hän antaa ymmärtää uhrin tulisi toimia samoin. (Väestöliitto 2018, 4-5.)

Tekijä seksualisoi suhdetta varovaisesti vaiheittain sisällyttäen ne vihjauksin ja ehdotuksin yleiseen keskusteluun, jolloin nuori ei välttämättä tiedä miten toimia. Halu miellyttää ja samaistua tekijän toiveisiin ajaa nuoren myöntymään ehdotuksille. (Pelastakaa lapset ry. 2011a, 11)

Kun hyväksikäyttö on tapahtunut, tekijä pyrkii pitämään tämän hänen ja uhrin välisenä salaisuutena. Hyväksikäyttäjän kannalta on tärkeää, ettei nuori kerro asiasta muille, ettei hänen laittomat tarkoituksensa paljastu. (Pelastakaa lapset ry. 2011a, 16) Lasten voi olla vaikea luopua suhteesta sen tuomien lahjojen ja emotionaalisen tuen menettämisen myötä. (MY child safety institute.) Groomingin vaiheet on kuvattu tiivistettynä taulukossa (taulukko 1).

TAULUKKO 1. Groomingin vaiheet tiivistettynä. (MY child safety institute.)

3.1.2 Groomingin tunnistaminen ja pääpiirteet

Verkossa hyväksikäyttäjät pystyvät hyvin valehtelemaan keitä he ovat ja usein esittäytyvät toisina henkilöinä, joten tärkeä tunnistaa groomauksen pääpiirteitä. Voi olla vaikea havaita milloin groomingia tapahtuu, koska sen merkkejä ei osaa aina tunnistaa. (Childline.) Verkossa tapahtuvassa groomingissa voidaan myös epämiellyttävät ja seksuaaliset viestit tulkita vitsikkäinä, jolloin itselle epämiellyttävät kommentit pyritään kääntämään loogiseksi ja järkeväksi (Lampainen 2011, 57).

Tekijä voi kannustaa lasta jakamaan seksuaalista materiaalia digitaalikameran tai videopuhelun kautta, jonka älypuhelimet mahdollistavat, tarkoituksena yllyttäminen luomaan laitonta sisältöä ja lisäksi levittämään laitonta sisältöä matkapuhelimiensa tai tietokoneensa kautta. Tämä voi alkaa pyytämällä uhria lähettämään kuvia esimerkiksi kasvoista tai vartalosta, ennen siirtymistä seksuaaliseen

materiaaliin, joka sisältäisi tyypillisesti nuoren kuvia alastomana. (O`CONNELL 2003, 4.) Groomingiin viittaavia merkkejä kuvattu taulukossa (taulukko 2).

Groomingiin viittaavia merkkejä

- **Lähetää paljon viestejä**
Voi tapahtua monen eri alustan ja palvelun kautta kuten Facebook, WhatsApp, Snapchat, tekstiviestit sekä puhelinsoitot
- **Pyytää pitämään keskustelut salassa muilta**
Kysyy luotatko häneen ja uskottelee ettei vanhempiin tai ystäviin voi luottaa
- **Pyrkii saamaan lisää tietoa**
Kysyy onko muita samassa tilassa tai missä huoneessa tietokoneesi on, ettei hän jäisi kiinni
- **Alkaa lähettämään seksuaalisia viestejä**
Voi alkaa kehumalla vartaloa ja edetä seksuaalisiin ehdotuksiin tai vaatimuksiin kuten kuviin tai videoihin
- **Pyytää henkilökohtaisia tietoja**
Voi kysyä missä asut tai käyt koulua
- **Kiristää tai uhkailee**
Jos olet lähettänyt kuvia tai videoita voi hän uhkailla kuvien jakamisella ja levittämällä, jos et toimi hänen ehdoillaan

TAULUKKO 2. Groomingin merkkejä. (Childline; Granskog ym. 2018.)

3.1.3 Kuinka nuoren tulisi toimia grooming tilanteessa

Grooming tilanteeseen joutuessa tulisi estää tekijä ja säilyttää keskustelut tai ottaa niistä kuvakaappaus, jotta tekijä saataisiin todistein kiinni. Tilanteesta tulisi heti kertoa lähiomaiselle, viranomaiselle tai tehdä ilmoitus pelastakaa lapset ry:n

nettivihje sivuston kautta. Keskustelu asiasta turvalliseksi kokeman henkilön kanssa on tärkeää, ettei nuori jää asian kanssa yksin. (Väestöliitto 2018.)

Pelastakaa lapset ry:n nettivihjeen avulla kuka tahansa voi jättää nimettömän ilmoituksen internetissä tapahtuvasta lasten hyväksikäytöstä, kuten kuvien ja videoiden levittäminen. Jokainen jätetty vihje pyritään tarkastamaan kahden vuorokauden kuluessa sen jättämisestä, ja kaikki laittomaksi viittaava toiminta, tai sisältö välitetään Suomen viranomaisille tarkempaa tutkimusta varten. (Pelastakaa lapset ry b.)

Vanhempien on hyvä muistuttaa lapsia ja nuoria netin vaaroista ja henkilökohtaisten tietojen turvaamisesta. On hyvä myös kertoa, ettei nettiin jakamaa materiaalia välttämättä saada koskaan pois. Vanhempien tehtävä on opettaa lasta tunnistamaan oikeutensa, eikä hänen tarvitse kohdata seksuaalista häirintää missään, ei edes verkossa. (Pelastakaa lapset ry 2011b, 10.) Nuori saattaa välttää hyväksikäytöstä kertomista, koska pelkää ettei häntä uskota ja uskoo siten asioiden vain pahenevan. Usein miten hyväksikäytetty kertoo asiasta ensimmäisenä lähimmälle ystävälleen tai äidilleen, eikä viranomaisille. Nuori saattaa ilmaista pahaa oloaan käyttäytymällä huomattavan poikkeuksellisesti tai jopa vahingoittamalla itseään, joka on iso hälytysmerkki uhrin läheisille siitä, ettei kaikki ole kunnossa. (Laiho 2006, 16.)

3.2 Nuori groomingin kohteena

Internetissä tapahtuneiden seksuaalirikosten uhreista suurin joukko koostui 11-15 vuotiaista nuorista (Pelastakaa lapset ry. 2011a, 4). Nettivinkki palvelun kautta todetuissa laittomissa videoissa ja kuvissa arvioitiin uhrien olevan pääosin alle 14-vuotiaita (Pelastakaa lapset ry b).

Nuoren uteliaisuus saattaa johtaa verkossa keskusteluun hyväksikäyttäjän kanssa, jolloin myös murrosiässä kiinnostus seksuaalisuuteen ja vajavainen tie-

toisuus siihen liittyvistä riskeistä altistaa lapsia ja nuoria hyväksikäytölle (Pelastakaa lapset ry 2018, 8). Sinisilmäisyys ja vilpityn luottamus kuuluu nuoruuteen ja sitä hyväksikäyttäjät osaa hyödyntää (Duodecim koulun terveystietokirjasto 2018).

Maailman terveysjärjestön mukaan seksuaaliterveys edellyttää positiivista ja kunnioittavaa suhtautumista seksuaalisuuteen ja seksuaalisiin suhteisiin sekä mahdollisuutta miellyttäviin ja turvallisiin seksuaalisiin kokemuksiin ilman pakkoa, syrjintää tai väkivaltaa (WHO).

3.2.1 Groomingin vaikutus nuoreen

Murrosikäinen nuori etsii vielä itseään ja omaa identiteettiään kasvaessaan aikuiseksi. Kun nuori verkossa kohtaa tilanteen, johon hän ei vielä henkisesti tai fyysisesti ole valmis niin hänen seksuaalinen ja psyykinen kehitys kärsii. Nuoret etenevät asioista toiseen hyvinkin nopeasti, eikä harkinta- ja riskinarviointikykyä ole riittävästi. (Duodecim koulun terveystietokirjasto 2018.)

Yläkouluiässä nuoren hormonitoiminta alkaa kiihtyä ja tulee voimakkaita tunnetilojen muutoksia. Seksuaalisuus alkaa kiinnostamaan enemmän ja seksuaaliset tunnetilat lisääntyvät. (Potilaanlääkärilehti 2014.) Murrosiässä oleva nuori on hyvin kokeilunhaluinen ja utelias. Omia vanhempia vastaan saatetaan kapinoida ja oma keho sekä ulkonäköpaineet aiheuttavat ahdistusta. Omalle toiminnalle ja huonolle itsetunnolle haetaan ymmärrystä ja hyväksymistä, jota hyväksikäyttäjät saattaa tarjota. (Pelastakaa lapset ry. 2011a.)

Nuori ei vielä tunnista omia rajojaan, jolloin toisen on niitä helpompi ylittää ja käyttää hyväkseen (Duodecim koulun terveystietokirjasto 2018). Nuoruudessa tapahtunut seksuaalinen trauma asettuu osaksi nuoren seksuaalisuutta, jonka oireet hoitamattomana vaikuttavat itsetuntoon, minäkuvaan ja ihmissuhteisiin myös myöhemmin elämässä (Potilaanlääkärilehti 2014).

Seksuaalinen hyväksikäyttö saattaa aiheuttaa nuorelle psyykkisiä oireita kuten pelkoja, traumaperäisen stressihäiriön, painajaisia ja käytösoireita myös aggressiivisuus ja masennus ovat yleisiä oireita. Vain noin joka kolmas uhri on oireeton. (Duodecim aikakauskirja 2001.) Nuorena kokema seksuaalinen häirintä ja kaltoinkohtelu vaikuttaa vielä aikuisena muun muassa ongelmina ihmissuhteissa, emotionaalisisella tasolla, käyttäytymisessä, sekä fyysisellä että seksuaalisella tasolla (Sanderson 2002, 45–46; Söderholm & Kivittie-Kallio 2012, 14).

3.2.2 Turvataidot

Turvataitokasvatus ja medianlukutaito toimivat hyvinä työvälineinä ennaltaehkäisemään seksuaalista häirintää ja haitallista toimintaa. Turvataitokasvatus vahvistaa nuoren omia kykyjä puolustautua häirinnältä, lisäämällä tietoa seksuaalioikeuksistaan. (Duodecim koulun terveyskirjasto 2018.) Tuttu ja turvallinen aikuinen on usein nuorelle paras turvataitoja opettava henkilö (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019).

Nuoret keräävät paljon tietoa verkosta, jossa on suuri riski saada väärää ja harhaanjohtavaa tietoa, joka voi olla haitaksi nuoren seksuaaliselle kehitykselle ja seksuaalikäyttäytymiselle. (Duodecim koulun terveyskirjasto 2018.) Median merkitys ihmisten arjessa on kasvamaan päin, jota entistä enemmän käytetään sosialisoitumiseen, oppimiseen ja viihdykkeenä (MLL 2019). Lisäämällä nuorten tietoa internetin vaaroista ja uhkaavista merkeistä voitaisiin myös mahdollisesti lisätä ilmoittamisen todennäköisyyttä hyväksikäyttäjistä (Nikolovska 2020).

Verkossa nuoret saavat toimia hyvin eri tavalla kuin realimaailmassa. Monet kokevat itsensä verkossa rohkeammaksi ja avoimemmaksi (Pelastakaa lapset ry 2011b, 6.) Nuoren on tärkeä tietää omat rajansa sekä oikeutensa ja osata tunnistaa sitä loukkaavat tai laiminlyövät häirinnän ja väkivallan muodot. Jotta nuoret pystyisivät pitämään omista rajoistaan kiinni on tärkeää pystyä ja uskaltaa ilmaista oma mielipiteensä. Hyvä itsetunto auttaa nuorta ymmärtämään omia vah-

vuuksiaan ja onnistumisiaan, sekä auttaa epäonnistumisia kohdatessa. Hyvä itsetunto auttaa myös nuorta näkemään itsensä itsenäisenä ja puolustamisen arvoisena. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

Turvataitokasvatus ei ole pelkästään opettelua itsensä puolustamiseen, vaan se on kokonaisvaltaista nuoren kasvun ja kehityksen tukemista. Jotta nuori osaisi hyödyntää turvataitoja tulee hänen tunnistaa ja huomioida tunteensa, sekä nähdä itsensä hyvän kohtelun ja huolenpidon arvoisena. (Lajunen, Andell, & Yleinius-Lehtonen 2019, 11.) Turvaohjeet uhkaaviin tilanteisiin kuvattu taulukossa (taulukko 3).

Turvaohjeet

- **Sano ei**
Opettele sanomaan jämäkkä ja vakuuttava ei.
- **Poistu nettisivulta tai sovelluksesta.**
Voit poistua sanomatta sanaakaan, et tarvitse muiden lupaa tai suostumusta.
- **Kerro luotettavalle aikuiselle**
Voit kertoa, vaikka tilanne olisi jo ohitse.

TAULUKKO 3. Turvaohjeet. (Duodecim koulun terveyskirjasto 2018; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

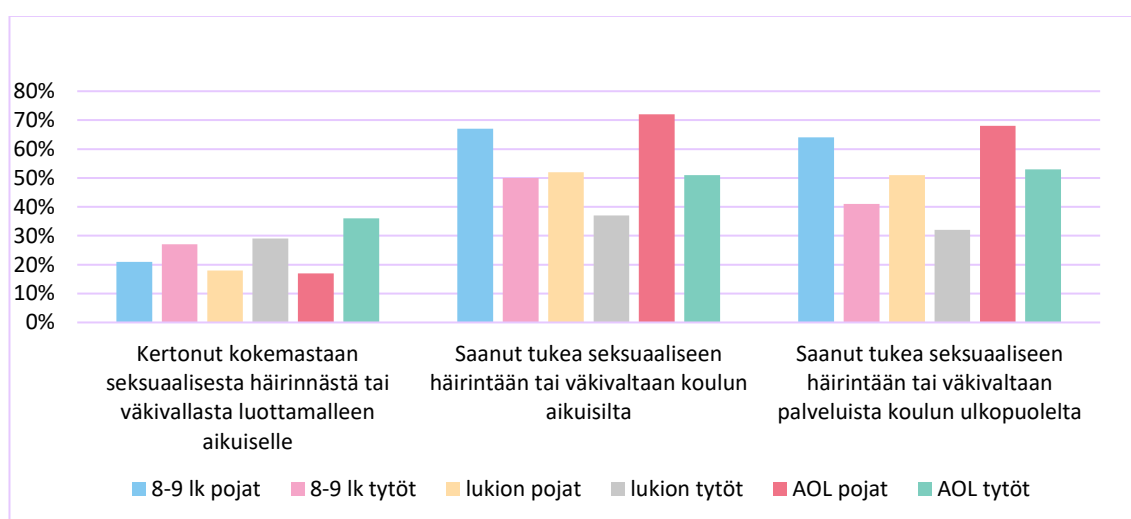
3.2.3 Groomingin puheeksi ottaminen

Kun nuoret kohtaavat seksuaalista hyväksikäyttöä he usein estävät tekijän ja kertovat asiasta ystävilleen mutta ei aikuisille. Aikuisille ei kerrota, koska he häpeävät tilannetta liikaa. Tytöistä puolet ja pojista neljäsosa ei kertoisi asiasta vanhemmilleen. (Pelastakaa lapset ry 2018, 21-23.) Yläkoululaisista noin kymmenes olisi tarvinnut apua seksuaaliseen häirintään liittyen koulun aikuisilta, mutta ei sitä ollut saanut. (Granskog ym. 2018.) On havaittu, että nuorten hoito seksuaaliseen

trauman alkaa usein myöhään pitkällä viiveellä jopa vuosien jälkeen tapahtuneesta (Väyrynen 2019).

Kun nuori kertoo asiasta aikuisille ja sitä kautta viranomaisille alkaa rikoksen tutkintaprosessi, mikä tekee tilanteesta julkisen. Nuori joutuu puhumaan tapahtuneesta ja häntä ahdistavista asioista, joka voi laukaista uuden trauman, minkä nuori voi haluta välttää. (Potilaanlääkärilehti 2014.) Sandersonin (2002) mukaan aikuisilta kysyttäessä onkin lapsuusajan seksuaalisen hyväksikäytön tiedostaneiden osuus on ollut merkittävästi suurempaa. (Sanderson 2002, 45–46.)

Terveysten ja hyvinvoinninlaitoksen (2019) teettämän kyselyn mukaan valtaosa lapsista ja nuorista ei kerro vanhemmilleen tai luottamukselliselle aikuiselle kokemastaan seksuaalisesta häirinnästä ja vain noin puolet oli saanut apua kokeamaansa häirintään (THL 2019, 8). Tulokset kuvattu tarkemmin taulukossa (taulukko 4).

TAULUKKO 4. Seksuaalisesta häirinnästä tai väkivallasta kertoneiden ja siihen tukea saaneiden nuorten osuus sukupuolen ja koulutusasteen mukaan vuonna 2019. (THL 2019, 8.)

Vanhempien on hyvä luoda nuorelle turvallinen ilmapiiri ja tunne siitä, että vaikeistakin asioista voi heille tai muille luotettaville aikuisille kertoa. On tärkeää, että

nuori uskaltaisi pyytää apua sitä tarvittaessa, myös silloin kun he itse tuntevat tehneensä jotakin väärää. (Lampainen 2011, 23.)

Nuoren toipumisen kannalta on tärkeää päästä käsittelemään asiaa. Kun nuori kertoo kokemuksistaan, on tärkeää antaa tämän ymmärtää tehneensä oikein kertoessaan tilanteesta ja että, tekijä on se, joka toimi väärin. Tilanteen hahmottaminen voi olla nuoren läheisille vaikea ymmärtää ja uskoa todeksi. Reaktio voi olla kieltävä ja jopa itseään syylistävä, koska hän ei pystynyt pitämään itselle tärkeää henkilöä turvassa. (Pelastakaa lapset ry 2013, 30,33.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Työ on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tarkoituksena on luoda animaatio groomingista ja sen vaiheista. Vilkan ja Airaksisen (2003) teoksessa Toiminnallinen opinnäytetyö, toiminnallisessa opinnäytetyössä on tarkoituksena tavoitella ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai jonkin tuotteen tekemistä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei tarvitse olla varsinaista tutkimuskysymystä, koska työ ei pyri selvityksen tekemiseen. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla myös jonkin tapahtuman järjestäminen kuten messuosaston tai konferenssin järjestäminen. (Vilka & Airaksinen 2003, 9,30.)

Toiminnallisen opinnäytetyön alkuvaiheessa laaditaan toimintasuunnitelma, joka luo pohjan työlle ja vastaa kysymyksiin mitä tehdään, miksi tehdään, kenelle tehdään ja miten tehdään. Toimintasuunnitelmassa on hyvä ottaa huomioon työn aikataulu, sekä työssä tarvittavien materiaalien tarve ja niiden hankinta. Opinnäytetyön toimintasuunnitelmaa tehdessä tulisi myös pohtia mitkä ovat opinnäytetyön tavoitteet, sekä myös mitkä ovat opinnäytetyön tekijän omat tavoitteet työn suhteen. (Vilka & Airaksinen 2003, 26-27.)

Tässä opinnäytetyössä tuotoksena on animaatio, jolla voidaan hyvin käsitellä opetettavaa asiaa kuten tässä tapauksessa groomingia. Animaatioilla voidaan hyvin havainnollistaa opetustilanteeseen liittyvää asiaa ja elävöittää sitä. Animaatio opetusmuotona on nuorille kiinnostusta herättävä tapa oppia. Animaatiot oppaana verkon vaaroista ja osana mediakasvatusta on tehokas väline nuorten informointiin ja oppimiseen. (Helanen. T 2007, 37-38,47.) Ottaen huomioon tuotoksen kohderyhmän animaation pituudeksi päätettiin maksimissaan 3 minuuttia, jotta kiinnostus pysyi yllä koko videon ajan.

4.2 Kirjallisen raportin prosessin kuvaus

Opinnäytetyöksi valikoitui toiminnallinen opinnäytetyö aiheesta grooming. Toiminnallinen opinnäytetyö oli mielestäni kiinnostavin tapa toteuttaa opinnäytetyö muihin metodeihin verrattuna ja tämä oli minulle selvää jo enne työn aloittamista. Grooming terminä oli minulle ennen opinnäytetyön aloittamista varsin tuntematon, joten aiheeseen tuli perehtyä hyvin jo ennen toimintasuunnitelman aloittamista. Grooming on aiheena hyvin ajankohtainen, mikä lisäsi kiinnostusta aihetta kohtaan. Aiheesta oli toivottu animaatio tuotokseksi, joka on suunnattu nuorille opetus ja tiedon hankita materiaaliksi.

Toimintasuunnitelmaa laatiessa opinnäytetyön keskeisiksi käsitteiksi valikoitui grooming, groomingin pääpiirteet, miten grooming vaikuttaa nuoreen ja turvataidot. Työ keskittyy informatiiviseen, sekä opastavaan animaatioon, jonka avulla nuori saa tarvittavat tiedot siitä, miten toimia, mikäli tuntee kokevansa groomingia. Kohderyhmänä on 13-18 vuotiaat, joten uskon animaation olevan helppoa ja mieluisa tapa nuorille oppia, sekä seurata verraten kirjalliseen työhön. Opinnäytetyö toimii animaatiovideon teoreettisena pohjana. Ennen varsinaisen työn aloittamista saimme suunnitelmaseminaarissa hyviä ja rakentavia ehdotuksia opponivalta ryhmältä ja ohjaavalta opettajalta työhön liittyen.

Työn aloittamista helpotti hyvä toimintasuunnitelma, jonka pohjalta opinnäytetyötä alettiin rakentamaan. Tietoa työhön on haettu tietokannoista Medic, Terveysportti, CINAHL Complete (Ebsco), sekä Google. Tiedon haku osoittautui ajoittain hankalaksi, koska groomingista tehtyjä tutkimuksia, jotka sopisivat opinnäytetyössä hyödynnettäväksi löytyi rajallisesti ja verkossa tapahtuva grooming on kohtalaisen uusi toimintatapa.

Opinnäytetyön kirjallista tuotosta tehdessä on pyritty pitämään kokonaisuus johdonmukaisena, sekä on pidetty mielessä mitkä ovat työn tavoitteen ja mille kohderyhmälle työ tehdään. Tämä on ohjannut koko opinnäytetyön prosessia ja sen etenemistä.

4.3 Tuotoksen sisältö ja ulkoasu

Opinnäytetyön tuotoksena tehtiin animaatio, jossa käydään läpi mahdollista grooming tilannetta sen tunnusmerkkejä ja kuinka tilanteessa tulisi toimia. Animaatio julkaistaan Viva- hankkeen Nuts'n Eggs tietopankkiin (www.nuttsneggs.fi), jossa se on vapaasti katsottavissa. Animaatio tehtiin Vyond-ohjelmalla, johon Tampereen ammattikorkeakoululla on lisenssi. Animaation tarkoituksena oli lisätä nuorten tietoa groomingista ja lisätä valmiuksia toimimaan kohdatessaan groomingia.

Animaatiossa käydään läpi groomingin pääpiirteitä ja toimintamalleja groomingia kohdatessa. Animaatiossa nuori käy keskustelua verkossa tapaamansa henkilön kanssa ja havaitsee groomingiin viittaavia merkkejä. Animaation avulla tarkoitus tuoda esille kuinka nuori voi havaita groomingia ja miten tilanteessa tulisi toimia. Animaatiossa tuodaan esille yleisiä groomingiin viittaavia hälytysmerkkejä, nuorille tärkeitä turvataitoja, sekä avataan Suomen rikoslakia aiheeseen liittyen.

Opinnäytetyön kirjallinen tuotos toimii animaation teoreettisena pohjana. Animaation käsikirjoitus on tehty Word- tiedostolle, jossa on kaksi osainen taulukko (Liite 1). Taulukko koostuu kuvanruudun teksti selostuksesta ja sen rinnalla olevasta sarakkeesta, jossa ilmoitetaan kyseisen kuvaruudun kesto sekunteina. Käsikirjoituksesta tehtiin mahdollisimman yksityiskohtainen, mikä helpotti varsinaisen tuotoksen toteuttamista.

Animaation toteutus osoittautui alussa hankalaksi ja aikaa vieväksi, koska kyseinen ohjelma ei ollut itselle ennestään tuttu. Käsikirjoituksen pohjalta oli kuitenkin helppo alkaa rakentamaan pohjaa animaatiolle ja hienosäätämään tuotosta mieleiseksi työn edetessä. Animaation tekemisessä haastavinta oli luoda helposti lähestyttävä, koska aihe on hyvin arka ja tunteita herättävä.

5 POHDINTA

5.1 Opinnäytetyön johtopäätökset

Opinnäytetyö vastaa asetettuihin kysymyksiin; mitä grooming on, miten tunnistaa grooming, kuinka nuoren tulisi toimia grooming tilanteessa ja millaisia turvataitoja nuorten tulisi osata. Tiedon etsimiseen on käytetty kattavasti eri lähteitä, joiden pohjalta kirjallinen raportti on rakennettu. Opinnäytetyön tuotos on luotu pohjautuen kirjalliseen raporttiin. Kirjallinen raportti on tehty Tampereen ammattikorkeakoulun kirjallisen raportoinnin pohjan mukaan se noudattaa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvää tieteellistä käytäntöä.

Tuotoksen tavoitteena oli luoda nuorille helposti lähestyttävä ja informatiivinen animaatio, joka on vapaasti katsottavissa nuorille suunnatulla seksuaali- ja lisääntymisterveyden Nuts'n eggs nettisivulla. Tuotosta voidaan myös hyödyntää sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten ja opiskelijoiden koulutuksessa, kuin myös kirjallista raporttia.

Opinnäytetyössä on saavutettu sille asetut tavoitteet ja se vastaa työlle annettuihin kysymyksiin. Opinnäytetyön edistymisittä on helpottaneet hyvä suunnittelu ja tavoitteiden asettaminen, joka on vienyt työtä eteenpäin. Ohjaavan opettajan antama palaute on auttanut hahmottaa työn rakennetta ja auttanut työn edistymisessä. Ajoittain työn edistymistä on hidastanut heikko priorisointi työn ja vapaaajan suhteen.

5.2 Tuotoksen arviointi

Tavoitteena oli tehdä lyhyt ja ytimekäs alle kolmen minuutin video groomingista internetissä, jonka kohderyhmä toimii nuoret. Animaatio opastaa nuoria toimimaan grooming tilanteessa, sekä lisää valmiuksia sen tunnistamisessa. Animaatio

tion sisältö on koostettu pohjautuen opinnäytetyön kirjalliseen tuotokseen. Animaatiota tehdessä pyrin pitämään sisällön johdonmukaisena ja helposti seurattavana. Videon pituudeksi tuli noin kahden ja puolen minuutin mittainen, joka vastaa hyvin tavoitteita. Yli kolmen minuutin video olisi voinut olla nuorille liian pitkä, jolloin keskittyminen alkaa herpaantumaan, eikä mielenkiinto pysy yllä. Animaatio tuo hyvin esille groomingin pääpiirteet ja antaa nuorille vinkkejä, sekä ohjeita turvallisen verkkokäyttäytymiseen.

Animaation alkuun halusin heti selventää mitä grooming tarkoittaa, koska terminä se saattaa olla monelle nuorelle varsin tuntematon. Videossa seurataan nuoren uhrin ja tämän hyväksikäyttäjän kanssakäymistä. Animaation havainnollistaa nuorille miltä grooming tilanne saattaa näyttää ja mitkä ovat siihen viittaavia hälytysmerkkejä. Videossa päätin puhutella suoraan itse katsojaa, koska koin sen lisäävän katsojan omaa pohdintaa ja ajatuksia siitä, miten hän itse toimisi kyseisessä tilanteessa. Koska groomingia kohtaavat niin tytöt kuin pojatkin en halunnut animaatiossa rajata sukupuolta, vaan päätin joka kohtaukseen vaihtaa hyväksikäyttäjän uhria tytön ja pojan välillä, koska en löytänyt sukupuolineutraalia hahmoa. Animaation lopussa on kertaus tärkeistä turvataidoista ja groomingiin viittaavista merkeistä.

5.3 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyötä tehdessä on toimittu eettisesti ja noudatettu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimuseettisten ohjeiden tavoitteena on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä ja ennaltaehkäistä epärehellisyyttä. Rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus ovat tieteellisen käytännön keskeisiä periaatteita, joita on noudatettu tätä työtä tehdessä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 4,6.) Lähdemerkinnät on ilmoitettu asianmukaisesti Tampereen ammattikorkeakoulun kirjallisen raportoinnin oppaan ohjaamalla tavalla, eikä työ sisällä plagioitua tekstiä. Plagioinnissa on kyse toisen henkilön julkaisemaa tekstiä tai tuotosta omanaan, jolloin ei käytetä asianmukaista lähdeviittausta (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 9).

Opinnäytetyön aiheeseen on perehdytty monipuolisesti tutkimusten, artikkelien sekä kirjallisuuden kautta. Hyvä perehtyminen aiheeseen auttaa aineistojen sisällön kriittisessä tarkastelussa ja luotettavien lähteiden löytämisessä, sekä myös ehkäisee virheellisen tiedon levittämistä. Opinnäytetyön lähteitä ja aineistoja tarkastellessa on kriittisesti arvioitu niiden sisältöä ja toimivuutta osana tätä opinnäytetyötä. Lähteiden soveltuvuutta tähän työhön on arvioitu niiden julkaisuvuoden perusteella ja niiden sisältöä ja luotettavuutta arvioitiin kriittisesti.

Työssä on pyritty käyttämään mahdollisimman ajankohtaisia lähteitä, jotka ovat pääosin alle 10 vuotta vanhoja, mutta hyvien ajankohtaisten lähteiden löytäminen koitui ajoittain hankalaksi, joten osa lähteistä ylittää tämän aikahaarukan. Tietoa on haettu lähteistä, jotka hyvin vastaavat tämän tuotoksen kysymyksiin ja liittyvät olennaisesti tämän tuotoksen sisältöön. Tietoa työhön on haettu hyvin luotettavista tietokannoista, kuten Medic, Terveysportti ja CINAHL Complete (Ebsco).

Aihe saattaa herättää paljon mielipiteitä ja vahvoja tunteita ihmisten keskuudessa. Opinnäytetyötä tehdessä on ollut velvollisuuteni lähestyä aihetta ammatillisesti ja ennakkoluulottomasti, sekä kriittisesti arvioida ne lähteet, joiden pohjalta tuotos on rakennettu.

5.4 Jatkotutkimukset ja kehittämisehdotukset

Ajankohtaisena aiheena uskon grooming aihepiiristä tehtävän vielä useita opinnäytetöitä ja tutkimuksia. Ensimmäisenä ehdotuksena olisi kohderyhmän rajaaminen vieläkin spesifimmäksi, kuten esimerkiksi yläkouluikäiset tai toisen asteen opiskelijat. Tällöin voitaisiin perehtyä syvemmin kyseisen ikäryhmän verkkokäyttäytymiseen ja siihen liittyviin riskeihin.

Toisena ehdotuksena olisi grooming aiheinen materiaali, joka olisi suunnattu lasten vanhemmille. Se voisi sisältää muun muassa kuinka aihetta tulisi lähestyä ja

ottaa puheeksi lasten kanssa, sekä miten lasten tai nuorten verkko käyttäytymistä olisi syytä seurata tai kontrolloida.

Kolmantena ehdotuksena olisi tutkimus siitä, miten verkosta saisi nuorille turvallisemman tulevaisuudessa. Aihe voisi käsitellä myös sitä mitä asian eteen on jo tehty, kuin myös sitä mitä puutteita nykyisessä verkkokäyttäytymisessä ja itse verkossa on tällä hetkellä lasten ja nuorten kannalta.

LÄHTEET

Apter, D & Cacciatore, R & Halonen, M & Kallio, M & Lehtonen, M & Porras, K & Santalahti, T. 2014. Väestöliiton Seksuaaliterveysklinikan asiantuntija- ja lääkäri-lausunto oikeudenkäyntiä varten – Digitaaliseen mediaan liittyvän alaikäisen groomingin ja seksuaalisen hyväksikäytön vaikutuksista. Luettu 1.11.2019. [https://vaestoliitto.fi/Digitaalisessa mediassa tapahtuvan hyväksikäytön vaikutukset.pdf](https://vaestoliitto.fi/Digitaalisessa%20mediassa%20tapahtuvan%20hyvaeksikaeyton%20vaikutukset.pdf)

Childline. n.d. Online grooming. Saatavissa: <https://www.childline.org.uk/info-advice/bullying-abuse-safety/online-mobile-safety/online-grooming/#10>

Duodecim aikakauskirja. 2001. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tutkiminen. 2001;117(2):224-234. <https://www.duodecimlehti.fi/duo92045>

Duodecim koulun terveyskirjasto. 2018. Nuorten seksuaalinen hyvinvointi, seksuaalikäyttäytyminen ja niiden uhkatekijät. <https://www.koulunterveyskirjasto.fi/aihe/opettajalle-ja-opiskeluhuollolle/opettajan-opas-nuorten-seksuaalisuus-ja-seksuaaliterveys/oos00005>

Granskog, P., Haanpää, S., Järvinen, J., Lahtinen, M., Laitinen, K. & Turunen-Zwinger, S. 2018. Opetushallitus. Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa. Opas. Julkaistu 2018. Luettu 1.11.2019. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/190023_opas_seksuaalisen_hairinnan_ennaltaehkaisemiseksi_ja_siihen_puuttumiseksi_ko.pdf

Helanen, T. 2007. Mediaedu.fi. Animaatio mediakasvatuksen välineenä. Pro gradu- tutkielma. Kasvatustieteiden tiedekunta, Tampereen yliopisto. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/78120/gradu01900.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Laiho, M. 2006. Seksuaalisen hyväksikäytön kokemukset lapsuudessa ja avun tarve aikuisena, 7. Laurea ammattikorkeakoulun julkaisusarja B14. Edita Prima Oy, Helsinki.

Lajunen, K., Andell, M & Ylenius-Lehtonen, M. 2019. Tunne- ja turvataitoja lapsille. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2019-12-12]. Helsinki: PunaMusta Oy. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126027/Tunne-%20ja%20turvataitoja%20lapsille_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lampainen, K. 2011. Grooming internetissä ja lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Pro gradu- tutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/26619#>

MLL. 2019. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa Saatavissa: <https://www.mll.fi/ammattilaisille/varhaiskasvattajille/mediakasvatus-varhaiskasvatuksessa/>

My child safety institute. n.d. The six stages of grooming. <https://mychildsafetyinstitute.org/wp-content/uploads/2014/11/YSix-stages-of-grooming.pdf>

Nikolovska, M. 2020. The Internet as a creator of a criminal mind and child vulnerabilities in the cyber grooming of children. (Väitöskirja). Jyväskylän Yliopisto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/67584>

NNECA. 2019. Online grooming. Luettu 21.5.2020 Saatavissa: <https://nneca.org.uk/infographics/online-grooming/>

Nutts'n eggs. Seksuaali- ja lisääntymisterveys tietopankki nuorille. Tartteeko nettissä olla varovainen ja voiko kaikkeen luottaa? Saatavissa: <https://nutsneggs.tamk.fi/grooming/>

O'CONNELL, R. 2003. A Typology of child cyberexploitation and online grooming practices. Saatavissa: <http://image.guardian.co.uk/sys-files/Society/documents/2003/07/17/Groomingreport.pdf>

Pelastakaa lapset ry a. Grooming. Saatavissa: <https://www.pelastakaalapset.fi/tyomme-kotimaassa/lasten-suojelu-ja-nettivihje/grooming/>

Pelastakaa lapset ry b. Nettivihje Saatavissa: <https://www.pelastakaalapset.fi/tyomme-kotimaassa/lasten-suojelu-ja-nettivihje/nettivihje/>

Pelastakaa lapset ry. 2018. Lasten ja nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja siihen liittyvä kiusaaminen digitaalisessa mediassa, 31. Saatavissa: https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/main/2018/08/31131602/Sexting_raportti_web-002.pdf

Pelastakaa lapset ry. 2013. Ota puheeksi. Saatavissa: https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/main/2016/02/01123848/Ota-puheeksi_Final.pdf

Pelastakaa lapset ry. 2011a. Grooming internetissä ja lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Saatavissa: https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2016/02/01123848/Grooming-raportti_final1.pdf

Pelastakaa lapset ry. 2011b. Tutut tuntemattomat, 3–4, 10. Saatavissa: https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/frantic/pelastakaalapset/2016/02/01155429/Tutut-tuntemattomat-raportti_web.pdf

Potilaanlääkärilehti. 2014. Grooming vaurioittaa kasvavaa nuorta. Saatavissa: <https://www.potilaanlaakarilehti.fi/uutiset/grooming-vaurioittaa-kasvavaa-nuorta/>

Rikoslaki 20. luku 6. §. 24.7.1998/563. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö.

Sanderson, C. 2002. Seksuaalinen hyväksikäyttö ja sen hoito. 2. painos. Suom. Tarja Haikara. Kuopio: UNipress.

Söderholm, A & Kivitie-Kallio, S. 2012 Lapsen kaltoinkohtelu - ihmisoikeuskysymys ja kansanterveysongelma. Duodecim. Luettu: 20.02.2021. https://www.duodecim.fi/xmedia/www/esittelyt/6394_esittely.pdf

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Turvataitokasvatus. Päivitetty 7.4.2020. Luettu 05.01.2021. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/vakivallan-ehkaisy/lapsiin-kohdistuva-vakivalta/turvataitokasvatus>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje, 9. Luettu 21.7.2021. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Väestöliitto. 2018. Mitä on grooming? Saatavissa: <https://www.hyvakysymys.fi/artikkeli/mita-on-grooming/>

Väyrynen, H. 2019. Hyväksikäytettyjen nuorten hoito ontuu. Lääkärilehti. 5/2019 vsk 74 s. 224 – 227. <https://www-laakarilehti-fi.libproxy.tuni.fi/ajassa/ajankohdista/hyvakskaytettyjen-nuorten-hoito-ontuu/>

WHO. n.d. Sexual health. Saatavissa: https://www.who.int/health-topics/sexual-health#tab=tab_1

LIITTEET

Liite 1. Animaation käsikirjoitus.

Käsikirjoitus	Kesto sekunteina
Animaation otsikko: Grooming verkon vaarat nuorille	4
Mitä tarkoittaa grooming? <ul style="list-style-type: none"> Groomingissa tekijä manipuloi nuorta seksuaalisiin tekoihin 	10
Suomen rikoslain mukaan alaikäisen houkuttelu seksuaaliseen kontaktiin ja seksuaalisiin tekoihin (grooming) on rikos, ja sitä kautta rangaistava teko. (Rikoslaki 20. luku 8 b §).	10
Lapsi saa puhelimeen ilmoituksen nettitutulta	5
Verkossa hyväksikäyttäjä voi esittäytyä nuorempana kuin on ja antaa itseltään valheellista tietoa	10
Viestittelyä: mukavaa keskustelua	7
Hyväksikäyttäjät esittävät ystäviä ja ymmärtäväisiä	10
Hyväksikäyttäjä utelee henkilökohtaisia tietoja, sekä seksualisoi suhdetta sisällyttäen ne vihjauksin ja ehdotuksin yleiseen keskusteluun	9

<p>Älä anna tietoja itsestäsi tuntemattomille kuten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • puhelinnumeroasi • kotiosoitettasi • koulusi osoitetta • perheesi ja ystäviesi tietoja 	12
<p>Groomingin hälytysmerkit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • runsas viestittely • halukkuus pitää viestittely sallassa • kiristys ja uhkailu 	10
<p>Turvataidot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sano Ei • poistu sovelluksesta • Kerro luotettavalle aikuiselle 	9
<p>Lapsi estää käyttäjän, ottaa kuvakaappauksen ja poistuu sovelluksesta</p>	5
<p>Lapsi kertoo luotettavalle aikuiselle tapahtuneesta</p>	4
<p>Tilannetta ei tarvitse hävetä</p>	6
<p>Vanhemmat ottavat yhteyttä viranomaisiin</p>	7
<p>Kertaus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • verkon vaarat • Hyväksikäyttäjät esittävät ystävää • Pyytää henkilökohtaisia tietoja, videoita tai tapaamista 	16

<p>Kertaus</p> <ul style="list-style-type: none">• Uskalla sanoa ei• ota kuvankaappaus viesteistä• Poistu sovelluksesta, et tarvitse siihen muilta lupaa• Kerro luotettavalle aikuiselle	16
<p>Lopputeksti: Kiitos!</p> <p>Internetissä tapahtuva grooming animaatio nuorille</p> <p>Käsikirjoitus & toteutus: Jani-Petteri Joro</p>	4

